

Leonardo da Vinci mobilumo projektas
„Karjeros konsultavimas neįgaliesiems: pažintis su Nyderlanduose taikoma metodika ir praktika“ (Nr. LLP-LdV- VETPRO-2007-LT-0080)

ĮSPŪDŽIAI IŠ VIZITO

Neįgaliųjų įdarbinimas: įspūdžiai iš vizito Nyderlanduose

Leonardo da Vinči mobilumo projektą „Karjeros konsultavimas neįgaliesiems: pažintis su Nyderlanduose taikoma metodika ir praktika“ inicijavo VšĮ „SOPA“ kartu su partnerių organizacijomis – VšĮ Vilniaus psichosocialinės reabilitacijos centru bei Lietuvos invalidų draugija. Projekto dalyvės buvo išvykusios į Nyderlandus susipažinti, kokių priemonių šioje šalyje imamasi siekiant padidinti neįgaliųjų dalyvavimą darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.

FlexPay: laikinas įdarbinimas kaip darbinės veiklos pradžia

Vizito dalyvius Nyderlanduose priėmusi šios programos dalyvė FlexPay – tai personalo nuoma užsiimanti įmonė. Ji įdarbina sunkumų integruotis į darbo rinką turinčius asmenis: neįgaliuosius, ilgalaikius bedarbius, įvairių priklausomybių turinčiuosius ir kt. Personalo nuoma –tai tokia įdarbinimo forma, kai su asmeniu sudaroma terminuota darbo sutartis, o realiai jis dirba kitoje įmonėje, t.y. darbuotojas trumpam laikui išnuomojamas. Olandijoje, kaip ir kitose Vakarų šalyse, personalo nuoma yra gana populiarė – apie 40 proc. darbuotojų dirba pagal laikinas darbo sutartis. Tokio darbuotojo „nuoma“ darbdaviui paranki dėl kelių priežasčių: jis mažiau rizikuoja, gali išbandyti darbuotoją, sutaupo administravimo išlaidas. Darbuotojui tai taip pat naudinga, nes jis gali išmėginti save įvairiose srityse, kol randa sau tinkamiausią darbą. Beje, po kurio laiko 70 proc. tokių darbuotojų su tiesioginiu darbdaviu pasirašo neterminuotas darbo sutartis. FlexPay glaudžiai bendradarbiauja su savivaldybėmis, kurios laikiną įdarbinimą taiko kaip vieną iš integracijos priemonių ir subsidijuoja darbuotojų darbo užmokesčio dalį.

Neįgalaus asmens įdarbinimo procesas

Organizuojant neįgaliųjų įdarbinimą bei jų išsilaikymą darbo vietoje dalyvauja tiek valstybės įstaigos (darbo birža, savivaldybių socialiniai skyriai), tiek tiesiogiai paslaugas teikiančios privačios įmonės. Štai, pvz., Tilburgo darbo birža prisiima koordinatoriaus vaidmenį – pasirūpina, kad būtų nustatyti neįgaliųjų individualūs gebėjimai, sprendžia, ar toks asmuo gali dirbti atviroje darbo rinkoje, ar jam reikia pritaikytos vietos socialinėje įmonėje. Sunkiau integruojami, nemotyvuoti, ilgalaikiai bedarbiai, kuriems reikia ilgalaikės pagalbos, nukreipiami į integracijos kompanijas, kuriose teikiamos įvairios paslaugos, padedančios įsidarbinti bei išsilaikyti darbo rinkoje: individuali pagalba,

konsultacijos, motyvavimo užsiėmimai, darbo paieška, pagalba darbo vietoje ir kt. Įdomu tai, jog atskirties grupių asmenims paslaugas teikia privačios įmonės, konkuruojančios tarpusavyje, tokiu būdu užtikrinama aukšta paslaugų kokybė. Integracijos tarnybų paslaugas konkurso būdu perka valstybinės institucijos.

„Picos“ – pagalba įsidarbinant ir išsilaikant darbo vietoje

Vizito metu teko susipažinti ir pabendrauti su vienos tokių įmonių – „Picos“ – atstovais. Tai nedidelė integracijos kompanija, teikianti paslaugas asmenims su sveikatos ar elgesio sutrikimais, turėjusiems priklausomybių.

Vienas integracijos kompanijos principų – individualus darbas su klientu (kiekvienam tarpininkavimo specialistui tenka 20-40 klientų). „Picos“ teikiamos tarpininkavimo paslaugos pagrįstos remiamo įdarbinimo modeliu, susidedančiu iš kelių etapų: gebėjimų nustatymo, darbo paieškos, pagalbos darbo vietoje pradėjus dirbti, nuolatinio vertinimo ir pan. Kadangi integracijos kompanijų tikslas – ne tik įdarbinti, bet ir išlaikyti klientą darbo vietoje, kiekvienam iš etapų skiriama nemažai laiko – pvz., gebėjimų nustatymas trunka iki 3 mėn. Įsidarbinus tarpininkas vyksta su žmogumi į darbo vietą, paaiškina užduotis, padeda neįgaliajam išmokti įgūdžių, bendrauja su kolegomis, viršininkais. Kai žmogus apsiranta darbo aplinkoje, pagalba teikiama rečiau – organizuojami susitikimai su juo, aiškinamasi, kas sekasi/nesiseka ir pan. Neretai tarpininkui tenka rūpintis ir ne tik tiesiogiai su darbu susijusiomis socialinėmis problemomis, pvz., neįgalusis turėjo įsiskolinimų ir tarpininkas susitarė, kad jų išmokėjimas būtų atidėtas ilgesniam laikui, kad nebūtų išskaičiuotos didelės sumos iš darbo užmokesčio ir nesumažėtų darbo motyvacijos.

MET mokykla: sėkmingos neįgaliųjų ugdymo priemonės

Vizito metu teko lankytis ir ugdymo institucijoje – MET, kuri skirta mokymosi sunkumų turintiems bei dėl motyvacijos stokos iš įprastų mokymosi įstaigų iškritusiems moksleiviams. Apie 200 moksleivių moko 35 pedagogai. Ryte kiekviena klasė (15 mokinių) valandai renkasi prie apskrito stalo, kur rengia asmeninius mokymo planus, kartu aptaria, kaip sekasi juos įgyvendinti, mokosi bendrauti. Kiekvienas mokinys kartu su mokytoju parengia asmeninį mokymosi planą 3 mėnesiams, jis pats gali nuspręsti, ko jam mokytis. Kartą per mėnesį individualiai aptariama, kaip sekasi siekti užsibrėžtų tikslų, bendraujama su tėvais, vykstama į praktikos vietas.

Kalbėdamas apie moksleivių motyvaciją, mokyklos direktorius pabrėžė, kad svarbiausia atrasti, ko žmogus nori ir pagal tai modeliuoti tiek ateities perspektyvą, tiek artimiausio laikotarpio tikslus. Kalbant apie karjerą, jokiems moksleivių norams stengiamasi iš karto nesakyti „ne“. Štai lakūnu tapti panorusiam moksleiviui buvo organizuotas vizitas į oro uostą, kur jis savo akimis pamatė, kokios sudėtingos lėktuvo konstrukcijos, valdymas, kiek daug tam reikia išmokti. Kad dar geriau viską suvoktų, oro uoste jis atliko praktiką kaip pagalbinis darbininkas.

Vizitas baigėsi. Kas toliau?

Šiuo Europos Komisijos remiamu buvo siekiama, kad, pagilinę žinias ir įgiję naujų įgūdžių, mobilumo projekto dalyviai galėtų teikti kokybiškesnes informavimo,

konsultavimo, tarpininkavimo įdarbinant bei pagalbos darbo vietose paslaugas neįgaliesiems. Įdarbinimo, pagalbos integruojantis į darbo rinką paslaugos Lietuvoje dar skinasi kelią. Tarpininkavimo įdarbinant mūsų įstatymai net neišskiria kaip atskiros socialinių paslaugų rūšies. Nepaisant to, neįgaliesiems integruotis į darbo rinką padeda įvairios organizacijos, dirbančios su įvairiomis tikslinėmis grupėmis: fizinę, psichikos, klausos negalią turinčiais žmonėmis. Norėtūsi tikėtis, kad projektinės iniciatyvos virs nuoseklia valstybės remiama veikla, kuri, kaip rodo vakarų patirtis, atsiperka šimteriopai.

Jurgita KUPRYTĖ